

CPT.: *Gragalleugues*, «el garbell més gran per a porgar els cereals (Cadaqués)» (*AlcM*), en aparença d'un *garbella-a-leugues*, cpt. imperatiu amb *lleuga* per *lle-gua*, com si diguéssim 'garbella-en-gran-escala', amb haplogogia (**graballeugues*), dilació consonàntica etc.; però pensem en una creació provençal o francesa **grabeleu* amb terminació diminutiva, aplicada per algun tartarí provençal o rebelesià, o per un plaga empordanès, amb antífrasi augmentativa i introducció de *lleuga* per etimologia popular.

Apèndix sobre descendents directes dels ll. CRĪBRUM, CRĪBELLUM: aquest, diminutiu normal d'aquell segons fonètica històrica llatina. Del plural CRĪBRA: «la *criva*, que té els forats més petits que l'erer, de manera que deixa passar la pols, però no pas el blat», Bladé, *Benissanet*, p. 129; *griba* 'garbell' Tort. i Rib. d'Ebre, *Aràbia (Misc. Folklorica, 166)*; *griva* 'sedàs per a gra' al Pinós d'Alacant (Barnils, *Die Mundart von Alacant, 35*); i amb *gr-* com en l'alt-arag. d'Escalona i Vio, però *kriba* en les veïnes valls cat. de Barravés, Isàvena i Benasc (Krüger, *Misc. Alcover, 520*); i un «*cribo* m. garbell petit» a Gandesa segons Amades (*Excursions III, 101*).

CRĪBĒLLUM 'sedàs fi' apareix per primera vegada en l'agrònom Palladi (S. iv d. C.) i abunda en els millors textos del llatí medieval: Hugutio, el *De Vulgari Eloquentio* de Dante (I, xv, 8) etc. En català *crivell* ha estat sempre particularment robust en ross., on ja es documenta (*crivell*) des de 1309 i l'*InvLC* hi registra deu casos més (*crivell* o *criveyl*) entre llavors i 1430, junt amb vuit o nou de *crivella*, entre 1334 i 1421: masculí i femení no designaven ben bé el mateix (en un doc. de 1400 s'inventarien «una *crivella* e un *crivell*»), ni el mateix que sedàs («un cedàs e un *crivell*», 1430), ni era el mateix *crivellar* (del qual *InvLC* porta variant *crivalat* i alguna altra) que *garbellar*, però aquest podia usar-s'hi com a terme genèric («duo *crivellas garbelandi* bladum», 1369). Avui continua essent preferit allà: «Ara nos cal anà / a veure aquei *gató* <'pastís'> com va—. / Hi anem: que era bel; com ne feia de tossa: / rodon com un *cribell*, ros com l'or / ---», Saisset (*Perpiny.*, 93; també *Catal. d. Rosselló, 165*; Grandó, *Misc. Fa.*, 185).

Tanmateix algunes varietats de garbell fins ara es continuen designant amb aquesta forma purament romànica en molts llocs, i això des de sempre: «no són compresos merce<r>s qui vagen ab *crivell* o ab roba per vila, en la mà o al col», SdUrg., any 1470 (*BABL x, 284*); per a l'ús de *crivell* o la seva variant *clivell* «criba o zaranda» en val., veg. Chabàs, coment. al *Spill* (o. 285); altrament també *clivell* eiv. (PzCabreró), Benasc *cribiello* «cedazo o cernedor» («porta el *criviello*, que porgarén el ordí», Ferraz, p. 43); i entre els peladors i suretaires de la zona Vidreter-Tossa, un *kribél* és una mena de garbell propi de llur ofici (1933, 1935), d'on *escrivellar* 'garbellar (el suro)' allí mateix. *Criveller* 'el qui fabrica o adoba crivells, i coses semblants': «raccommodage du tambour de la ville par P. Carrère, *criballe*, de Perpignan», a. 1701-2 (Desplanque, *Archives de Thuir, 64b*). Altrament, consul-

teu DCEC-DECH (CRIBO).

¹ Cf. la meua nota a l'Arx. de Hita, 869c, sobre aquesta idea i la de la cita precedent; també la comparació «ab lo *garbell* peixquen lo sol», *Somni de Joan Joan* (v. 1831) alludeix a l'insensat que vol pendre aigua d'un estany per agafar-hi el sol que s'hi reflecteix. *Fer del cel garbell = fer del cel pael-la*, una altra frase feta, com degué ser-ho la comparació implicada en les cites de JRoig, ço que ens comprova l'arrelament del mot en la conversa catalana des de bastant abans que el S. xiv. Sembla tractar-se d'un tòpic de folklore andalusí i oriental, car la mateixa frase està en ús en l'àrab marroquí: *ibyi l-yaâd b'l-gorbâl* «il vide la rivière avec un tamis», «il fait un travail de Gribouille» (en un dels textos de Brunot). — ² Imprès *Narbonesi* i precedit de coma, com si Du C. o els Benedictins, haguessin entès 'Provença i Narbonès'. Però *Provincia Narbonensis* és una sola cosa, el nom llatí de tot Occitània: sobra la coma i sobra la -o (si aquesta és en el ms. serà la conjunció disjuntiva romànica que anava a posar per error el copista, sense adonar-se que ja hi havia *sive*; notem que cada un dels països va precedit de la disjuntiva *vel* (o bé *sive*), per tant *Narbonesi*, que no la porta, no pot ser nom de país sinó adjectiu. — ³ *RMA.*, p. 325; a l'altra part, p. 149, només posa l'àrab *garbal*: *cribrum, garbalabu*: *cribrate*. Tallgren (*Misc. AMAlcover, 66*) ja cridà l'atenció sobre la importància d'aquesta glossa, afegint-hi algun concís comentari. — ⁴ Res no hi pot tenir a veure un gall. *agergilar, illar, -illar*, invocat per Gde Diego, *Contrib.*, 58; solament el porta el *DACGallega* ('zarandear'), com a indicat per l'ourensan P. Sobreira, i per tant això no és més que una grafia per *axerxi(l)lar*, evidentment sense enllaç fonètic amb el nostre mot (cf. cast. *zarcillo* CIRCELLUS que s'ha pogut aplicar al cercol del garbell). — ⁵ Així, amb algunes reserves o vacil·lacions, Simonet (*Glos.*, s. v. *guirbel* i *garbel*), GdDiego (*RFE ix, 147*), Behrens (*ZFSL xxxi, 145-6*), M.L. (*REW, 2321*), MzPi. (*Orig.*, p. 196) i fins *AlcM* i Baist (*Gr. Grundriss I, § 39*), si bé aquest ja es va decantar cap a l'àrab en *RFgn.* iv, 386, amb algunes atencibles raons semàntiques. En el DCEC (II, 673; iv, 1011) ja vaig rectificar-ho netament. — ⁶ Els fets morfològics comproven la prompta i total arabitjació: el plural en àrab clàssic és del tipus fort *garâbil*; *PAlc.* en treu l'abstracte *tagârbil* «cernidura».

Garbellar, V. *garbell* i *garba* *Garbeller*, -eres, *garbellet*, *garbellies*, *garbellós*, V. *garbell* *Garber*, *garbera*, *garberar*, *garberia*, *garberó*, *garberol*, *garbesclares*, V. *garba* *Garbet* s'ha d'escriure *Garvet*: està evidentment per *Gravet* collectiu de *grava* en -ETUM, platja plena de codolar

GARBI, 'vent del sudoest aproximadament', de l'àrab *garbi* 'occidental', 'vent Oest', derivat de *garb* 'lloc remot', 'occident', de l'arrel *garab* 'anar-se'n, absentar-se, allunyar-se'; està provat que del català va